

Atskaite par dalību COPA – COGECA darba grupā Lopkopība

22. aprīlī 2014. Brisele

Izskatāmie jautājumi:

1. Zootehnoloģiskie tiesību akti;
2. Viedokļu apmaiņa par direktīvu priekšlikumiem attiecībā uz dzīvnieku klonēšanu;
3. Liellopu elektroniskā identifikācija un brīvprātīgā liellopu gaļas marķēšana;
4. ES pamatnostādņu prezentācija par valsts atbalstu lauksaimniecībai un mežniecības 2014-2020.

1. Iepazīstināšana ar Eiropas Komisijas (EK) priekšlikumu un viedokļu apmaiņa par ES zootehnoloģiskajiem tiesību aktiem

Pašreizējo Eiropas Savienības (ES) zootehnisko tiesību sistēmu veido ļoti liels skaits normatīvo aktu, kuri ir novecojuši un neatspoguļo reālo situāciju attiecībā uz zotehnikas jomu, turklāt atšķiras direktīvu nacionālās transpozīcijas starp dalībvalstīm, lietojot dažādus apzīmējumus, nav harmonizētas terminoloģijas un izpratnes, ieviešanas noteikumi. Tādēļ 2014. gada februārī Eiropas Komisija nāca klajā ar priekšlikumu, paredzot jaunu regulas projektu un Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvu.

Eiropas Savienības zootehnisko tiesību aktu mērķis ir veicināt vaislas dzīvnieku un to ģenētiskā materiāla brīvu tirdzniecību, nodrošinot ciltsdarba programmu ilgtspējīgu un ģenētisko resursu saglabāšanos.

Piedāvātajā Regulas projektā tiek apvienoti visi iepriekš esošie ES normatīvie akti vienā un tas sniedz juridisko pamatu deleģēto aktu un īstenošanas aktu pieņemšanai saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 290. un 291. pantu.

Regulas projekts sastāv no 12 nodaļām un 5 tehniskiem pielikumiem, kuri paredz detalizētus pasākumus attiecībā uz:

- dzīvnieku audzētāju organizāciju, to apvienību un privātu uzņēmumu apstiprināšanu vai atzīšanu un iekļaušanu sarakstos;
- dzīvnieku reģistrēšanu un klasificēšanu liellopu, aitu, zirgu u.c. ciltsgrāmatās un, attiecībā uz krustojuma cūkām, reģistros;
- snieguma pārbaudēm un ģenētisko izvērtēšanu;
- vaislas dzīvnieku, to spermas, olšūnu un embriju zootehnisko sertifikātu saturu un formu;
- prasībām, saskaņā ar kurām tirgojas ar citu sugu tīršķirnes vaislas dzīvniekiem un to reproduktīvo produktu gan starp dalībvalstīm, gan importējot tos no trešajām valstīm;
- dzīvnieku audzētāju un tīršķirnes dzīvnieku audzētāju organizāciju attiecībām un strīdu izšķiršanu;

PROJEKTU LĪDZFINANŠĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

ELFLA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

- vaislas dzīvnieku pieņemšanu vaislai un mākslīgajai apaugļošanai;

Kontrolēm, kur noteikti vispārīgie principi, ir iedibināts juridiskais pamats oficiālo kontroļu veikšanai zootehnikas jomā un kompetento iestāžu sadarbībai. Regulas projekta priekšlikuma teksts īpaši tuvu atbilst jaunās Oficiālo kontroļu un citu oficiālo darbību regulas priekšlikuma II sadaļai par oficiālajām kontrolēm, IV sadaļai par administratīvo sadarbību, VI sadaļai par Komisijas kontrolēm un VII sadaļai par izpildes pasākumiem.

Lisabonas līguma stāšanās spēkā, kas prasa, lai ES zootehnisko tiesību sistēmas pamataktos iekļautie pilnvarojošie noteikumi tiktu saskaņoti ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 290. un 291. pantu. Šajā nolūkā attiecībā uz jebkuru pasākumu, ko pieņem, pamatojoties uz pamataakta sniegto pilnvarojumu, ir jānorāda vajadzīgās deleģētās pilnvaras saskaņā ar LESD 290. Pantu vai vajadzīgās īstenošanas pilnvaras saskaņā ar LESD 291. pantu.

Regulas projekta pielikumi paredz:

- I pielikumā - detalizēti šķirnes dzīvnieku audzētāju biedrību atzīšanas un ciltsdarba programmu apstiprināšanas kritēriji, kā arī ietvertas citas atbilstošas jau esošo ES normatīvo aktu prasības pa dzīvnieku sugām.
- II pielikumā - detalizēti kritēriji vaislas dzīvnieku ierakstīšanai ciltsgrāmatās, kā arī ietvertas citas atbilstošas jau esošo ES normatīvo aktu prasības pa dzīvnieku sugām.
- III pielikumā - detalizēti snieguma pārbaužu un ģenētiskās izvērtēšanas kritēriji, kā arī ietvertas citas atbilstošas jau esošo ES normatīvo aktu prasības pa dzīvnieku sugām.
- IV pielikumā - ES references centru funkcijas un pienākumi.
- V pielikumā - zootehniskais sertifikāts, kā arī ietvertas atbilstošas jau esošo ES normatīvo aktu prasības pa dzīvnieku sugām.

Tā kā visi esošie ES normatīvie zootehnikas akti tiks aizstāti ar jauno regulas projektu, tad, lai novērstu savstarpējas neatbilstības abos tekstos un nodrošinātu saskaņotu pieeju kontroļu jomā, Eiropas Komisija sekos diskusiju attīstībai par šiem tekstiem un savlaicīgi sniegs vajadzīgos priekšlikumus, lai noteikumi par oficiālajām kontrolēm zootehnikas jomā tiek iekļauti gaidāmajā regulā par oficiālajām kontrolēm.

Šķirnes biedrības atzīšana un audzēšanas programmas apstiprināšana ir atdalītas, kā arī aprakstītas audzētāju un šķirnes biedrību tiesības un pienākumi. Noteikta ierakstīšana ciltsgrāmatās - galvenajā ciltsgrāmatā un meitas ciltsgrāmatā - piemēram, Andalūzijas šķirnes zirgu audzētājiem Vācijā jāseko Andalūziešu ciltsgrāmatas nosacījumiem Spānijā. Galvenā ciltsgrāmata noteiks 6 šķirnes principus, atzīšanu veiks kompetentās autoritātes, nevis galvenās ciltsgrāmatas turētājs, šīs attiecības EK ir izskaidrojusi.

Nav aprakstīti noteikumi klonēšanai, EK saņēma kritiku par to. Dažas dalībvalstis vēlas konkrētu šķirnes definīciju, savukārt citas tam iebilst, lai izvairītos no iespējamām problēmām nākotnē. Krustojuma vaislas cūkas ir ietvertas tekstā, ja dalībvalstis būs pret, tad EK izskatīs iespēju tās ņemt ārā.

Daudz diskusiju arī par audzēšanas organizācijām, ir pat situācija ar Slovēnijas karaļa parakstītu 1936.g. Konvenciju, kas nosaka, ka valstī ir atļauta tikai viena šķirnes audzēšanas organizācija.

Retajām šķirnēm atbalsts paredzēts audzēšanai un saglabāšanai, nevis vienkārši turēšanai. Vairākas dalībvalstis iestājas par ģenētisko resursu šķirnēm.

Darbspēju pārbaudes, ģenētiskais novērtējums paliek, kā iepriekš, tikai klāt nāk genomu selekcijas termins.

Līdz šim EK saņēma ļoti daudz sūdzību no dalībvalstīm par nepilnībām zootehniskajā likumdošanā, īpaši attiecībā uz zirgiem, tiem mums nav vienotu darbspēju vērtēšanas kritēriju.

Zirgi arī turpmāk tiks identificēti tāpat kā līdz šim. Zootehniskie jautājumi nebūs oficiālo kontroļu pārziņā.

Eksperti diskusijās atzīmē, ka nav pieminēti bifelji (jo tie nav bovīnes), ka ir svarīgi, kas kontrolēs ciltsgrāmatas un kam būs pieļaušana tām.

Regula ir ļoti fokusēta uz tīršķirnes dzīvniekiem. Vienā dalībvalstī var būt vairākas audzēšanas organizācijas un vairāki šķirnes indikatori.

Dažās dalībvalstīs kompetentās organizācijas veic arī kontroli. Iespējams, ka primārie ražotāji tiks atbrīvoti no papildus oficiālajām kontrolēm, notiek smagas diskusijas par to, vai un kurām kontrolēm jābūt sabiedrības apmaksātām.

2. Viedokļu apmaiņa par direktīvu priekšlikumiem attiecībā uz dzīvnieku klonēšanu

Eiropas Komisijā saņemti 892 priekšlikumi par klonēšanas tehnoloģiju un 893 priekšlikumi par pārtiku, kas ražota no klonētiem dzīvniekiem (kas paši ir klonēti). Galvenie problēmpunkti:

1. EFSA norāda uz labturības problēmām - izmantotie sievietu kārtas surogātdzīvnieki un kloni paši var just ciešanas (dažkārt tie neizdzīvo);
2. Negatīva uztvere ES iedzīvotāju vidū, ir ētiskas barjeras, bet arī daudz neizpratnes un pārpratumu.

Eiropas Komisija lūdz prezentēt priekšlikumu, balstītu uz mākslīgo apsēklošanu, legāliem spēkiem, proporcionalitāti.

Izsekojamības un pārtikas marķēšanas izdevumi būtu neprognozējami un ļoti lieli.

Jābūt pārliecinātiem, ka klonēti dzīvnieki nenonāk Eiropas tirgū un pārtikas ķēdē.

Nīderlandē ir nepieciešama licence klonēšanai zinātniskām vajadzībām un tml., jāpaskaidro, kāds ir pamatojums šādai aktivitātei.

Čehijā klonu pēctečus reģistrē ar to pašu izcelsmi, bet kā dažādus dzīvniekus.

Notiek diskusijas Parlamentā, kāpēc nav regulas par šo jautājumu, kāpēc tikai direktīva? Joprojām nav publicētas oficiālas diskusijas.

Pagaidām priekšlikums ir tikai direktīvai, kad būs regula, kļūs skaidrāks. Dānija, Somija - vēlas saglabāt nacionālo likumdošanu par klonēšanu, dažas dalībvalstis pārmet, ka klonu pēcteči nav aizliegti, taču tie ir radušies dabīgā veidā.

Tad jābūt kontroles sistēmai, ASV nav noteikumu reģistrēt klonu bērnus vai spermu, kā iespējams zināt, vai bijuši iesaistīti kloni. Šis ir vairāk ētikas un labturības jautājums, izvēle ir jāizdara pašam patērētājam.

Audzēšanas un mākslīgās apsēklošanas kompānijām būs problēmas ar klonētiem dzīvniekiem, vēlāk arī ar jaunajām reprodukcijas tehnoloģijām, kas ienāk tirgū, zaudēs, salīdzinājumā ar aizokeāna partneriem.

3. Jaunākā informācija par liellopu elektronisko identifikāciju un brīvprātīgo liellopu gaļas marķēšanu

5 gadu tranzītp periods elektroniskās identifikācijas ieviešanā pēc brīvprātības principa. Tikai pēc 9 gadiem būs iespējams to ieviest obligātā kārtā. EK pārbaudīs, kā notiek ieviešana, kā darbojas tehnoloģija. Tirdzniecībai un transportēšanai Eiropas Savienības iekšējā tirgū būs nepieciešamas dzīvnieku pasēs.

Obligātie nosacījumi netika pat skarti, liellopu gaļas obligāta marķēšana netika apspriesta.

4. ES pamatnostādņu prezentācija par valsts atbalstu lauksaimniecībai un mežniecības 2014-2020

Jaunas kategorijas :

- mežsaimniecība,
- dabas katastrofas,
- kultūras mantojuma saglabāšana.

Iepriekš bijušas diskusijas par Baltijas valstu priekšlikumu atļaut sniegt atbalstu vaislas dzīvnieku importam, šī valsts atbalsta kategorija ir zudusi.

Var tikt rasti dažādi preventīvi pasākumi, netiešās maksas par savainotiem, pazudušiem (kritušiem) dzīvniekiem.

Dzīvnieku ģenētiskā daudzveidība ir oficiālo autoritāšu atzīta un atbalstīta. Bet jautājums, ko tieši jūs vēlaties aizsargāt un atbalstīt - investīciju līdzekļus, ražošanas sistēmu, pastorālismu?

Pamatprincips ir noteikt, ka atbalstam ir jākalpo labiem mērķiem. Tagad tas tiešām būs pausts tekstā.

Kopsavilkums

Darba grupā lielāko laiku aizņēma EK prezentācija un ekspertu diskusijas par jaunajiem Zootehniskajiem likumdošanas aktiem, diskusijas ar dalībvalstīm paredzamas ilgstošas un iespējams, ka darbs pie šīs likumdošanas turpināsies Latvijas prezidentūras laikā.

Nākošā lopkopības darba grupa plānota šā gada oktobrī, datums tiks konkretizēts.

Maija Pontāga

Paraksts

PROJEKTU LĪDZFINANŠĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS